НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

«ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ВИДАННЯ:

ТАЦІЙ В. Я., почесний президент НАПрН України, академік НАН України та НАПрН України (голова редколегії)

ШЕМШУЧЕНКО Ю. С., академік-секретар відділення екологічного, господарського та аграрного права НАПрН України, академік НАН України та НАПрН України (заступник голови редколегії)

ПЕТРИШИН О. В., президент НАПрН України, академік НАПрН України (відповідальний секретар редколегії)

БАРАБАШ Ю. Г., член-кореспондент НАПрН України

БИТЯК Ю. П., академік-секретар відділення державно-правових наук і міжнародного права НАПрН України, академік НАПрН України

БОРИСОВ В. І., академік НАПрН України

БОРИСОВА В. І., член-кореспондент НАПрН України

БУРОМЕНСЬКИЙ М. В., член-кореспондент НАПрН України

ГЕТЬМАН А. П., заступник академіка-секретаря відділення екологічного, господарського та аграрного права НАПрН України, академік НАПрН України

ГЛІБКО С. В., директор Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ГОНЧАРЕНКО В. Д., академік-секретар відділення теорії та історії держави і права НАПрН України, академік НАПрН України

ГУСАРОВ С. М., член-кореспондент НАПрН України

ДОВГЕРТ А. С., член-кореспондент НАПрН України

ЖУРАВЕЛЬ В. А., головний учений секретар НАПрН України, академік НАПрН України

КІВАЛОВ С. В., керівник Південного регіонального наукового центру НАПрН України, академік НАПрН України

КОМАРОВ В. В., академік НАПрН України

КРУПЧАН О. Д., директор Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, академік НАПрН України

КУЗНЄЦОВА Н. С., віце-президент – керівник Київського регіонального центру НАПрН України, академік НАПрН України

КУЧЕРЯВЕНКО М. П., перший віце-президент НАПрН України, академік НАПрН України

ЛУК'ЯНОВ Д. В., член-кореспондент НАПрН України

МАКСИМОВ С. І., член-кореспондент НАПрН України

НАСТЮК В. Я., член-кореспондент НАПрН України

НОР В. Т., академік НАПрН України

ОРЛЮК О. П., директор Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України, академік НАПрН України

ПИЛИПЧУК В. Г., директор Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України, член-кореспондент НАПрН України

ПРИЛИПКО С. М., академік НАПрН України

СЕРЬОГІНА С. Г., директор Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, член-кореспондент НАПрН України

СКРИПНЮК О. В., академік НАПрН України

ТИХИЙ В. П., радник президії НАПрН України, академік НАПрН України

УСТИМЕНКО В. А., член-кореспондент НАН України та НАПрН України

ШАКУН В. І., академік НАПрН України

ШЕПІТЬКО В. Ю., академік НАПрН України

ШУЛЬГА М. В., член-кореспондент НАПрН України

Національна академія правових наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

У двадцяти томах

Том 6

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Харків
«Право»
2020

УДК 340(477)(031)
В27

Редакційна колегія 6-го тому:

М. П. Кучерявенко (голова),
І. Є. Криницький (заступник голови),
О. О. Дмитрик (відповідальний секретар), О. А. Лукашев

В27 **Велика** українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Харків : Право, 2016 — .

ISBN 978-966-937-048-8

Т. 6 : Фінансове право / редкол.: М. П. Кучерявенко (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 2020. — 616 с. : іл.

ISBN 978-966-937-946-7

Видання є першим в Україні систематизованим зведенням знань про основні поняття фінансового права, зокрема ті, що застосовуються при врегулюванні податкових, бюджетних, валютних відносин, відносин у галузі публічного кредиту та публічного боргу, банківської діяльності, грошового обігу, фінансового контролю.

Розраховане на науковців, викладачів, студентів закладів вищої освіти, а також усіх тих, хто цікавиться проблемами фінансового права.

УДК 340(477)(031)

© Національна академія правових наук України, 2020
© Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2020
© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020
© Видавництво «Право», 2020

ISBN 978-966-937-946-7 (т. 6)
ISBN 978-966-937-048-8

ПОКАЖЧИК СТАТЕЙ

А

Адміністративний арешт майна *6*
Алексєєнко Михайло Мартинович *9*
Аудиторський фінансовий контроль *11*

Б

База оподаткування *16*
Банк *19*
Банківська діяльність *25*
Банківська система *28*
Банківське регулювання *31*
Банківський нагляд *35*
Берендтс Едуард Миколайович *40*
Блокчейн *42*
Боголєпов Михайло Іванович *44*
Бюджет *46*
Бюджетна декларація *49*
Бюджетна класифікація *53*
Бюджетна система *54*
Бюджетна установа *60*
Бюджетне відшкодування *63*
Бюджетне законодавство України *66*
Бюджетне призначення *70*
Бюджетний запит *72*
Бюджетний період *76*
Бюджетний процес *80*

В

Вагнер Адольф *87*
Валютне регулювання *88*
Валютний нагляд *90*
Валютні операції *94*
Валютні цінності *97*
Видатки бюджету *106*
Віртуальна валюта *110*
Власні надходження бюджетних установ *112*
Воронова Лідія Костянтинівна *115*

Г

Гензель Павло Петрович *118*
Горлов Іван Якович *120*
Гроші *121*
Гроші електронні *123*
Грошова система *126*

Д

Державна аудиторська служба України *129*
Державна казначейська служба України *132*
Державна податкова служба України *136*
Державна фіскальна монополія *143*
Державне запозичення *146*
Державний борг *149*
Державні (місцеві) гарантії *152*
Державні цінні папери *156*
Дефіцит бюджету *158*
Джерела фінансового права *162*
Джерело податку *166*
Доходи бюджету *171*
Доходи фізичних осіб *173*

Є

Єдиний реєстр податкових накладних *181*

З

Закон про Державний бюджет України *185*
Залишок бюджетних коштів *187*
Збір *188*
Збір військовий *191*
Збір за місця для паркування транспортних засобів *193*
Збір туристичний *195*
Звітність про виконання бюджету *198*

І

Іловайський Сергій Іванович *203*
Інвентаризація *204*
Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів *208*
Ісаєв Андрій Олексійович *212*

К

Квазіфіскальні операції *214*
Контролюючі органи *216*
Кошторис *217*
Криптовалюта *221*
Кучерявенко Микола Петрович *223*

Л

Лебедєв Василь Олександрович *227*

М

Масштаб оподаткування *229*
Методи фінансового контролю *231*
Мито *240*
Міжбюджетні відносини *242*
Міжбюджетні трансферти *244*
Міжнародне оподаткування *250*
Міжнародне податкове право *251*
Міжнародне фінансове право *254*
Міжнародний фінансовий контроль *256*
Міжнародні договори України щодо оподаткування *259*
Місцеві податки і збори *261*

Н

Наука фінансового права *266*
Національний банк України *271*
Неоподатковуваний мінімум доходів громадян *277*

О

Об'єкт оподаткування *283*
Обчислення податку *286*
Одиниця оподаткування *290*
Озеров Іван Христофорович *292*
Орган стягнення *295*
Органи фінансового контролю *297*

П

Пеня *302*
Первинне розміщення монет *305*
Перевірка закупівель *307*
Платники податку *310*
Пов'язані особи *312*
Податкова амністія *315*
Податкова вимога *321*
Податкова застава *323*
Податкова звітність *325*
Податкова консультація *330*
Податкова політика *333*
Податкова система *339*
Податкове законодавство України *340*
Податкове зобов'язання *343*
Податкове повідомлення-рішення *345*
Податкове представництво *349*
Податкове резидентство *352*
Податковий агент *355*
Податковий борг *358*
Податковий кредит *362*
Податковий обов'язок *365*
Податковий період *367*
Податковий суверенітет *369*
Податкові пільги *371*
Податок *375*
Податок акцизний *380*
Податок екологічний *386*
Податок єдиний *390*
Податок земельний *395*
Податок на додану вартість *398*
Податок на доходи фізичних осіб *404*
Податок на майно, відмінне від земельної ділянки *413*
Податок на прибуток підприємств *421*
Податок непрямий *429*
Податок прямий *431*
Податок транспортний *433*
Подвійне оподаткування *441*
Правовий механізм податку *442*
Принципи податкового законодавства *444*
Програмно-цільовий метод *447*
Публічна фінансова діяльність *450*
Публічний інтерес *457*
Публічний фонд *459*

Р

Рахункова палата *462*
Ревізія *469*
Регіональні податки і збори *473*
Резервний фонд бюджету *477*
Рентна плата *479*
Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин *479*
Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин *482*
Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України *493*
Рентна плата за спеціальне використання води *499*
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів *505*
Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України *515*
Ровинський Юхим Абрамович *518*
Розпорядник бюджетних коштів *520*
Розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу *522*

С

Самозайнята особа *527*
Секвестр бюджету *529*
Система оподаткування *531*
Система фінансового права *532*
Сперанський Михайло Михайлович *535*
Спеціальний податковий режим *536*
Сплата податку *539*
Ставка податку *542*
Строк сплати податку *545*

Т

Тарасов Іван Трохимович *549*
Тест Хоуі *550*
Тимчасово вільні кошти єдиного казначейського рахунка та валютних рахунків бюджету *551*
Токен блокчейну *553*
Трансфертне ціноутворення *554*
Тургенєв Микола Іванович *558*

У

Управління державним боргом *560*

Ф

Фінанси *563*
Фінансова система *564*
Фінансова установа *567*
Фінансове законодавство України *570*
Фінансове право *571*
Фінансовий контроль *573*
Фінансовий моніторинг *584*
Фінансові правові відносини *587*
Фінансово-правова норма *591*
Фінансово-правовий процес *593*
Фінансово-процесуальний примус *595*

Х

Хімічева Ніна Іванівна *600*

Ц

Ципкін Сергій Дмитрович *602*

Я

Янжул Іван Іванович *604*

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАННЯ СТАТЕЙ В ЕНЦИКЛОПЕДІЇ

Статті у томі подано за алфавітом. Однослівні назви статей наведено у формі іменників в однині. У деяких випадках застосовано форму множини. Якщо назва статті складається з кількох слів, то на перше місце ставиться те слово, яке несе на собі логічний наголос і виражає специфічний зміст статті. До слів, що входять у назву статті і є безсумнівними запозиченнями з іноземних мов, надано відповідні транскрипції та етимологічні довідки.

За назвою після коми подано різні уточнення терміна. У круглих дужках зазначені загальновживані абревіатури до терміна, етимологічні довідки до слів, справжні прізвища або псевдоніми, дати народження або смерті (у персоналіях).

Застосовано прийнятну для енциклопедичних видань систему скорочень.

Бібліографію розміщено наприкінці статей у порядку важливості того чи іншого джерела для даної статті та ступеня його використання у цій статті.

Прізвища автора (авторів) статті наведено під кожною статтею та виділено курсивом. Повністю прізвища, імена, побатькові авторів та стисла інформація про них наводяться наприкінці тому.

Застосована система перехресних посилань.

Задля зручності пошуку потрібних відомостей і допомоги читачам наведено покажчик термінів.

Кожен з авторів несе повну відповідальність
за зміст поданих до тому статей.

СПИСОК АВТОРІВ ШОСТОГО ТОМУ «ВЕЛИКОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ»

АНДРУЩЕНКО Галина Сергіївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри фінансового права Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

БІЛІНСЬКИЙ Дмитро Олександрович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

БЛІХАР Марія Миронівна, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка»

БОНДАРЕНКО Ірина Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

ВОРОНОВА Лідія Костянтинівна, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений юрист України

ГОЛОВАШЕВИЧ Олександр Олександрович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

ГУБЕРСЬКА Наталія Леонідівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри фінансового права Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

ДАМІРЧИЄВ Мушфік Іскєндер огли, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

ДМИТРИК Ольга Олександрівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри фінансового права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, завідувач відділу загальних проблем формування та реалізації інноваційної політики НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

КАСЬЯНЕНКО Любов Михайлівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри фінансового права Університету державної фіскальної служби України

КОБИЛЬНІК Дмитро Анатолійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

КОТЕНКО Артем Михайлович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

КРИНИЦЬКИЙ Ігор Євгенович, доктор юридичних наук, професор, старший науковий співробітник, завідувач кафедри цивільного, господарського і фінансового права Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

КУЧЕРЯВЕНКО Микола Петрович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри фінансового права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, віце-президент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

ЛАТКОВСЬКА Тамара Анатоліївна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Чернівецького юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»

ЛУКАШЕВ Олександр Анатолійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри фінансового права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

МАКУХ Оксана Володимирівна, доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного, адміністративного та фінансового права Інституту права ім. Володимира Сташиса Класичного приватного університету

МАРИНІВ Наталія Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, адвокат

МУЗИКА-СТЕФАНЧУК Оксана Анатоліївна, доктор юридичних наук, професор, заступник начальника відділу Служби Державного секретаря Міністерства охорони здоров'я України

ПРИШВА Надія Юріївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри фінансового права Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

РЯДІНСЬКА Валерія Олександрівна, доктор юридичних наук, професор, завідувач лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України

САВЧЕНКО Леся Анатоліївна, доктор юридичних наук, професор, віце-президент з наукових та юридичних питань Приватного закладу вищої освіти «Київський міжнародний університет», заслужений діяч науки і техніки України

САМСІН Ігор Леонович, доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права ім. Леоніда Юзькова, заслужений юрист України

СЕМЧИК Ольга Олександрівна, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, старший науковий співробітник відділу проблем державного управління та адміністративного права

СМИЧОК Євген Михайлович, кандидат юридичних наук, асистент кафедри фінансового права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

СУББОТ Анатолій Іванович, доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права Хмельницького університету управління та права ім. Леоніда Юзькова

ТОКАРЄВА Катерина Олегівна, кандидат юридичних наук (доктор філософії), старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту правового забезпечення НАПрН України

ЧУПРИНА Людмила Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

Довідкове видання

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

У двадцяти томах

Том 6

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

6-й том уміщує 175 статей, 18 ілюстрацій

Редактори: *О. М. Нещеретна, С. А. Пашинська*
Коректори: *М. М. Поточняк, А. А. Фесенко*
Технічні редактори: *А. Т. Гринченко, О. І. Сенько*

Підписано до друку з оригінал-макета 05.03.2020.
Формат 70×100 $^{1}/_{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 49,67. Обл.-вид. арк. 44,40. Вид. № 2463.
Тираж 500 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Дуюнова Л. М.
Тел. (057) 717-28-80